

CØLIAKI

Usosial og uforståelig helomvending fra KrF

KNUT H. PETERSON
generalsekretær i
Norsk cøliakiforening

KrF forsvarer usosiale stønadskutt med nøyaktig samme argumentasjon som de avviste blankt for ett år siden. Da må vi på vegne av kronisk syke som rammes av kuttene i det minste kunne forvente at partiet vil sørge for at stønadsnivået baserer seg på et solid faglig grunnlag.

Tirsdag 26. november svarer stortingsrepresentant Geir Sigbjørn Toskedal fra KrF på et innlegg fra oss i Norsk cøliakiforening om at partiet må ta ansvar for de kronisk syke som nå rammes av kutt KrF selv har slaktet tidligere. Vi er glade for at det blir debatt i spalten, for forespørslene våre om å møte Toskedal og diskutere saken har blitt avvist. Dessverre svarer han ikke på det som er vårt hovedpoeng.

For ett år siden omtalte KrF-nestleder Olaug Bollestad kuttet i støtten til cøliakere som «dramatisk» og «ufattelig i et samfunn som skal - og vil - ha plass til alle». Det var enighet om at kuttene manglet faglig grunnlag. Nå forsvarer Toskedal det nøyaktig samme kuttforslaget med argumenter hans egen nestleder for ett år siden avviste blankt, da hun gjorde dette til en av de øverste prioriterte sakene i budsjettforhandlingene. Det henger jo ikke på greip?

Toskedal foretar en gjennomgang av en rekke tall fra SIFO for å begrunne hvorfor regjeringen i år kutter dramatisk til syke mennesker som har glutenfritt kosthold som eneste medisin. Vi i Norsk cøliakiforening har vært opptatte av å være konstruktive, og har derfor tatt utgangspunkt i det mangelfulle faglige grunnlaget regjeringen viser til.

Som vi har påpekt en rekke ganger, viser vår gjennomgang at rapporten inneholder en rekke feil og mangler: urealistiske små mengder med mat, det forutsettes at all mat lages fra bunnen av, det er ikke foretatt reelle sammenligninger, og mengden kornprodukter er redusert for å få kaloriinnholdet til å gå opp. Dette har altså KrF vært enige med oss i, helt frem til nå. De som står bak rapportene selv understreker at dette ikke er ment

som en fasit, men bare er et utgangspunkt for diskusjon.

Nå, ett år senere, er ikke foretatt noen nye beregninger, ikke satt opp et eneste nytt regnestykke, eller i det hele tatt vært noen form for dialog om at ytterligere kutt enn hva vi var vitne til i fjor. Når det ikke finnes noe som helst nytt å vise til - hva er det da som har fått KrF til å skifte mening?

Om det virkelig er slik at regjeringen mener at cøliakere får for mye i stønad, hvorfor har det da ikke blitt bestilt en ordentlig utredning som dokumenterer det? Dagens stønadsnivå er hva vi har regnet oss frem til som et absolutt minimum, når SIFOs rapport er korrigert for feil og mangler. Støtten er kuttet til beinet, og det som nå er foreslått kommer til å ramme tusenvis av syke mennesker.

Toskedal foretar også en gjennomgang av økningen i antallet som mottar støtte for merkostnadene knyttet til glutenfri kost. Vi synes det er veldig bra at antallet går opp. Det jobbes iherdig med å hjelpe syke mennesker til å få stilt riktig diagnose og at stadig flere skal få klarhet i hva som feiler dem, slik at de kan få livsviktig behandling. Cøliaki er en komplisert og kostbar sykdom for den enkelte som rammes, men glutenfri kost er en ganske rimelig medisin for samfunnet.

Senterpartiet, Sosialistisk venstreparti og Rødt reverserer kuttene i sine alternative statsbudsjetter. Vi har hatt konstruktive møter med Høyre og Arbeiderpartiet. Arbeiderpartiet har fremmet et forslag om at regjeringen snarest må sørge for en omforent forståelse av hva merkostnadene for cøliakere er.

Vår erfaring er at fornuften seier når man blir godt nok kjent med alvoret knyttet til cøliaki, og at rapporten som ligger til grunn for forslaget fortsatt - i år som i fjor - er så mangelfull at det ikke er egnet til å tjene som beslutningsgrunnlag. En kvalitetsmessig akseptabel rapport er nødvendig for videre justeringer av grunnstønad, og derfor synes vi Arbeiderpartiet sitt forslag er svært fornuftig. Det er vanskelig å se noen som helst grunn til at KrF - eller noen av de andre partiene - skulle finne på å stemme imot.

KRONIKK

Kampen for fri nattverd er heldigvis tilbaketrukket, men kan tjene som eksempel på hvilke absurde følger sammensmeltingen av kirkelig og statlig makt har hatt i norsk kirkehistorie.

Kampen for fri nattverd

INGUNN FOLKESTAD BREISTEIN
rektor Ansgarskolen

For de kirkehistorisk interesserte vil det kanskje være kjent at selv om Konventikkelplakaten ble opphevet i 1842, skulle det ta mange år før andre enn statskirkens prester hadde rett til å forrette nattverd. Først i 1913 ble det lovlige å feire nattverd uten at det var presten som forrettet, noe som var en stor seier for de lavkirkelige organisasjonene innenfor Den norske kirke. Mindre kjent er det at også de frikirkelige menighetene måtte kjempe for å få lov til å praktisere nattverd i tråd med sine kirkesamfunns lære.

Frikirkelige menigheter og andre kristne kirkesamfunn utenom statskirken fikk lov til å etablere seg i Norge fra 1845. Alle som ikke tilhørte statskirken ble kalt «dissenter» fordi de ble regnet for å være utenfor den rette lære som statens offentlige religion representerte. Dissenterloven hadde ingen særskilt bestemmelse om nattverd, men det var forbudt å «oppta nogen i menighetssamfunn med sig» uten at vedkommende først var meldt ut av statskirken. Aldersgrensen for å melde seg ut var 19 år, og i dissenterloven fra 1891 ble aldersgrensen for utmeldelse satt til 15 år. Når frikirkene holdt sine vekkelsesmøter samlet de langt flere enn de som tok det store skrittet å melde seg ut av statskirken og bli dissenter. Det var ikke uvanlig at statskirkemedlemmer deltok i nattverden i slike møter. Flere prester klaget til Kirkedepartementet over slike hendelser, og noen saker ble videresendt til domstolene.

Hva var bakgrunnen for at flere frikirkepastorer ble botlagt og fengslet for å ha gitt nattverd til statskirkemedlemmer? Til syvende og sist hang det sammen med at statlig og kirkelig makt var to sider av samme sak, og at den frihet de frikirkelige hadde til å utøve sin religion, ble begrenset av statskirkens interesser. Når metodistene praktiserte åpent nattverdbord, det vil si at alle som

var til stede på en gudstjeneste kunne få motta nattverd, handlet de i tråd med sin lære og overbevisning. Men de kom altså i konflikt med de som oppfattet det å gi nattverd til statskirkemedlemmer som det samme som å oppta noen i menighetssamfunn med seg, og dessuten med en bestemmelse i straffeloven som beskyttet statlige embetsmenns embetstutøvelse, herunder også prestenes.

I det norske samfunn var det knyttet borgerlige rettigheter til konfirmasjonen. Unge mennesker fikk sin første nattverd etter konfirmasjonen, og etter dette var det vanlig å gå til nattverd minst en gang i året. Ingen kunne gifte seg, utføre militærtjeneste eller reise til sjøs før de var konfirmert og hadde mottatt sin første nattverd. Det skapte derfor uro blant prestene når unge mennesker tok kunnskapsprøve i en frikirke istedenfor i statskirken. Flere prester påpekte at unge mennesker som ikke ville bli sluppet gjennom til konfirmasjon i statskirken på grunn av manglende kunnskap, meldte seg til kunnskapsprøve i en frikirke istedenfor.

Det var ulike syn på nattverden i ulike frikirker. Metodistkirken og Den Evangelisk Lutherske Frikirke lærte at nattverden var et sakrament, mens baptister, misjonsforbundene og frie venner oppfattet nattverden som et minnemåltid. I noen menigheter ble nattverdselementene sendt rundt i benkeradene. Hvem skulle så stilles til ansvar dersom et statskirkemedlem hadde mottatt nattverden i kirkebenken i en frikirke? Det er i alle fall klart at statskirkemedlemmene selv aldri ble straffet, men at frikirkepastorer flere ganger fikk straff for å ha gitt nattverd til statskirkemedlemmer.

Dette gjenspeilet en embetsmannstenkning som var fremmed for de vekkelsesbetonte frikirkesamfunn. Dissenternes mente at individet var ansvarlig for sin egen religiøse overbevisning, mens både den lovgivende og dømmende makt gjenspeilte et syn på dåp og nattverd som gjorde embetsmannen/pastoren ansvarlig. Praksisen med åpen nattverd var grunnleggende for mange av frikirkene, og innbydelsen gikk til alle gudstjenestedeltakere uten hensyn til kirke-medlemskapet. Derfor var det en

utfordring at Dissenterloven syntes å kreve at frikirkelige pastorer skulle gå imot egen samvittighet og overbevisning i dette spørsmålet.

En sak som gjaldt nattverdfeiring og som gikk til Høyesterett, handlet om følgende: En dissenter, C.F. Prytz, som ikke var forstander for noen menighet, men som ble dømt i retten til bot for å ha gitt nattverd til personer som ikke var utmeldt av statskirken, ble i 1879 frikjent i Høyesterett. Han var medlem av samfunnet «Guds Børn». Menigheten hadde ikke noe fast ritual for nattverden: «Den som Anden kom over, tok eit vanleg franskrød og gav det til sidemannen, som sendte det vidare. Det same vart gjort med vinen. Dei som tok del, såg på det som eit minnemåltid, og ikkje som noko sakrament». Brødsbrytelse kunne skje også uten at Prytz var til stede, men han var den som oftest hadde begynt å sende brødet og vinen rundt. Et mindretall i Høyesterett mente at straffen burde fastholdes. De la ikke avgjørende vekt på at han og hans trosfeller hadde et helt annet syn på nattverden enn det den lutherske kirken hadde. Men fordi han regnet seg som stifter av samfunnet han var medlem av, han var eldste i dette samfunnet, gjorde at en måtte se på ham som en som hadde utført en ulovlig ministeriell handling som han måtte stå til ansvar for etter straffelovens 21,18. Et flertall i Høyesterett kom frem til at de ikke kunne se på ham som den som forrettet sakramentet. Det var snart den ene, snart den andre, i tråd med menighetens syn på nattverdutdelingen.

En annen sak som endte med domfellelse i Høyesterett gjaldt fajansefabrikant P. Olsen i Egersund som i 1872 hadde delt ut nattverd til 13 personer som var samlet hos ham til oppbyggelsesmøte. Han og de andre ble anmeldt etter Dissenterlovens § 15 og Straffelovens 21,18 (inngrep i statens embetsforvaltning). De fikk bøter som de nektet å betale, fordi de mente de hadde fått straff for en gjerning Jesus hadde påbudt dem å gjøre. Olsen ble pantet for boten han hadde fått, deler av eiendommen hans ble solgt på auksjon, og han måtte sitte 4 dager i fengsel på vann og brød. To av de som deltok i nattverdfeiringen, skrev da følgende i et brev til Høyesterett: «Det er antikristelig